

JEŠTĚ JEDNOU K PROBLÉMU DIVIZE, NEBO BRIGÁDA

Z nedostatku prostoru pro zveřejnění nemohl být níže uvedený polemický článek (ze září 1992) v minulém roce zahrnut do našeho časopisu. Vzhledem k tomu, že problémy, které tento příspěvek uvádí i přes značné zpoždění a změny, jež v armádě i republice nastaly, jsou určitým způsobem i nadále aktuální, redakce časopisu Vojenské rozhledy se rozhodla publikovat jej v původním znění (i když některé názvy a počty již neplatí, podstata zůstává stejná).

Redakce

Považuji za potřebné reagovat na připomínky Ing. Milana Štembery, CSc., zveřejněné k uvedenému problému ve Vojenských rozhledech (VR) č. 7/1992 jako odezva na článek ve VR č. 3/1992.

Lze říci, že s některými námitkami nebo připomínkami autora zamyšlení do určité míry souhlasím, s řadou z nich už ale podstatně méně. Pokusím se vzhledem k omezenému prostoru objasnit důvody svého nesouhlasu alespoň k některým z připomínek.

První námitkou Ing. Štembery, CSc. je okolnost, že Smlouva o konvenčních zbraních ponechává ČSFR omezený počet stanovených zbraňových systémů (mj. 1435 tanků, 2050 BVP a OT) a skutečnost, že vzhledem k uložení části z nich lze ze zbývajících počtu postavit 6 až 7 brigád v závislosti na jejich složení a naplněnosti. Ptám se tedy: Kde a v jakých organizačních strukturách bude ona uložená část? Zatím je v Čs. armádě zavedeno, že **část** techniky u každého útvaru je **provozní** a **část** je **uložená**. Neznám útvar, který by měl všechnu techniku **jen provozní**. Přitom uvedené počty tanků a BVP umožňují v závislosti na organizaci vytvořit následující počty jednotek a útvarů:

- 1435 tanků - 35 tankových praporů (o 41 tanku, nebo
- 46 tankových praporů (o 31 tanku);
- 2050 BVP - 50 mechanizovaných praporů (o 41 BVP), nebo
- 66 mechanizovaných praporů (o 31 BVP);
- tj. celkem - 85 praporů (s 41 kusem bojové techniky), nebo
- 112 praporů (s 31 kusem bojové techniky);
- což umožňuje - vytvořit 21 až 38 pluků (brigád) o 4 praporech a mít **7 až 13 brigád v každé oblasti**, nebo
- vytvořit 7 až 13 divizí (o třech plucích), tj. **2 až 4 divize v každé oblasti**.

Dalším argumentem autora je délka pochodového proudu divize při přesunu do zájmového prostoru (160 až 180 km na jedné ose) a tudíž jeho značná těžkopádnost. Podle mého názoru takto argumentovat nelze, protože je srovnáváno

nesrovnatelné (divize s brigádou). Uvedu příklad. Bude-li do ohroženého prostoru přesunována divize nebo potřebný počet brigád (mající dohromady přibližně stejný počet zbraní a techniky jako divize, aby bylo dosaženo požadovaného poměru sil pro obranu daného prostoru), pak musí být jejich proudy zákonitě stejné dlouhé! Bude-li se divize přesunovat po třech osách (což je rozhodně pravděpodobnější než po jedné ose, a tak to i předpokládá Bojový řád nebo návrh Polního řádu), pak délka proudů na jednotlivých osách bude v podstatě srovnatelná s délkou proudu brigády na jedné ose.

Další připomínkou jsou předpokládané celkové počty Čs. armády (do r. 1995 90 000 až 100 000 mužů) a její postupná profesionalizace. Souhlasím s argumentem, že to jsou počty nepostačující k postavení divizí na odpovídajících počtech. Na druhé straně je ale v podstatě totéž, bude-li v každé oblasti zformována jedna až dvě divize (přičemž jedna může být i zčásti zrámcovaná) nebo 3 až 4 úderné brigády, jak uvádí autor, protože celkové počty osob, zbraní a techniky v nich budou zhruba stejné. Neznám ani důvod, kterým by divizní organizace bránila profesionalizaci armády a divize přitom může mít 3 až 4 úderné pluky s potřebnou organizační strukturou. Problém je ale podle mne jinde. Existence 1 až 2 divizí nebo 3 až 4 brigád v oblasti v míru problémy nevyvolává. Nastane-li ale nutnost v případě ohrožení státu další síly v oblasti mobilizovat, s čímž se přece počítá, pak místo dalších 1 až 2, případně 3 zmobilizovaných divizí budou v závislosti na přijaté organizační struktuře a síle brigád (a jejich poměru k síle a složení divizí) veliteli oblasti (armádního sboru) podřízeny další 2 až 4 (6) nebo 3 až 6 (9) brigád (v závislosti na jejich síle a složení), tj. celkem 5 až 10 (13) brigád, a to už je z hlediska velení a "trojkové" organizace podstatný rozdíl! Domnívám se, že nelze argumentovat s 3 až 4 brigádami v oblasti v míru, ale je nutné, a to **především**, počítat i s počty rozvinuté armády a ty se uspořádáním do brigádní nebo divizní organizace v podstatě nezmění. Podobně se mi zdá nepřesná i argumentace faktem, že velitel divize velí až 12 velitelům divizních útvarů včetně třech vševojskových. Z hlediska organizační struktury a podřízenosti to je pravda, ale v praktické činnosti velí **přímě** zpravidla pouze vševojskovým velitelům, zatímco ostatním útvarům velí **prostřednictvím** štábů, tj. příslušných odborných náčelníků nebo jiných funkcionářů.

Nemohu se vyjádřit k uvažovaným organizačním strukturám v bundeswehru (BW) a vím, že se v něm kalkuluje v kategorii brigád. Podle mého názoru je to především proto, že jsou brigády vzhledem ke své organizaci lépe srovnatelné než podstatně více se lišící divize různých typů. Domnívám se proto, že uváděný příklad sice dokumentuje snížení počtů brigád, ale už ne **zrušení** stupně divize. Navíc BW brigády má, takže i případný přechod na brigádní organizaci v podstatě znamená pouze zrušení divizního stupně, kdežto v podmínkách Čs. armády takováto reorganizace znamená zrušit stupeň divize a pluky přeformovat na brigády. V tom už, podle mne, podstatný rozdíl (i ve finančních nákladech) je.

V podstatě souhlasím, že brigádní organizace umožňuje pružněji vytvářet různá účelová uskupení. Téhož cíle ale lze, podle mého názoru, dosáhnout i v současné době např. vytvořením vhodné organizační struktury praporu (z hlediska jeho samostatnosti a bojové síly) a účelným uspořádáním (nebo i pozdějším přerozdě-

lením dle potřeby) různých typů praporů v plucích divize podobně jako vytváří brigády nebo bojová uskupení americká armáda.

Souhlasím i s argumentem, že bude nutně působit faktor ekonomický a snaha docílit maxima efektu s minimem prostředků. Domnívám se, že právě tento faktor je v řešení uvedeného problému v současné situaci armády rozhodující. A v této souvislosti nejsem přesvědčen o tom, že přechod na brigádní organizaci:

- je v současné době tak potřebný nebo dokonce nutný,

- nebude armádu nic nebo skoro nic (myšleno relativně ve vztahu k celkové výši jejího rozpočtu) stát.

Právě z ekonomických důvodů se domnívám, že by se nejdříve měla ověřit výhodnost brigádní organizace oproti divizní (např. při cvičeních, VŠC, válečných hrách ap.). Teprve na základě těchto poznatků, konkrétního zjištění i výběru objektů potřebných a vhodných pro rozmístění jednotlivých brigád a provedené kalkulace finančních nákladů posoudit a rozhodnout o realizaci tohoto opatření. Ale v současné době, kdy armáda nemá prostředky vlastně ani na udržování provozuschopnosti techniky a zbraní (viz např. článek genmjr. Ing. O. Baráka, CSc. Možnosti materiálně technického zabezpečení Čs. armády ve VR č. 4/1992), nepovažuji problém "brigádní" či "divizní" organizace až tak aktuální. Ani kvality velitelského sboru či stoupající poměrný počet vojenských profesionálů nejsou, podle mého názoru, závislé nebo ovlivnitelné typem organizace, v níž působí, ale především jejich výběrem, způsobem a kvalitou přípravy.

Nedomnívám se, že by mé obavy o přehnané rozšíření a "překrvení" brigádního stupně ve srovnání se současným plukem byly zbytečné nebo přehnané. V článku Vojenská strategie, zveřejněném ve VR č. 5/1992, je na str. 65 uvedeno schéma s názorem autorů článku na možnou organizaci brigády včetně základních počtů (4000 až 4200 osob, 60 tanků, 80 OT a BVP, asi 40 děl, minometů, RM). Uvedené počty (bez ohledu na určité nesrovnalosti v nich vzhledem k organizačnímu schématu) jsou ve srovnání s počty pluku téměř dvojnásobné. Pokud by totiž brigáda neměla být silnější než pluk a slabší než divize, pak by reorganizace neměla smysl a stačilo by zrušit stupeň divize a pluk přejmenovat na brigádu. V této souvislosti se rád nechám přesvědčit o tom, že se mýlím, ale zatím nevěřím, že v každé oblasti existují 3 až 4 posádky, v nichž by bylo možné umístit brigádu o uvedených počtech bez investic do ubytovacích, skladových a parkových prostorů. V této souvislosti chci připomenout, že nárůst těžkostí v oblasti velitelských shromáždění (tj. shromáždění nebo porad velitele pluku a podřízenými), velitelské přípravy, vyčleňování celodenních směn, uložení materiálu ap. jsem nespojoval s brigádní organizací, ale s úvahou související s předcházejícím odstavcem - že totiž jednotky brigády nebude možné dislokovat v jedné posádce, z čehož, vzniknou značné (a možná zbytečné) problémy. Vycházím přitom z osobních poznatků od 4.mp, který je dislokován od loňského podzimu (1991 - pozn. redakce) ve dvou posádkách, kde bylo asi možné přijmout i jiné, třeba lepší řešení. Jestliže provádím jako velitel pluku (brigády) velitelskou přípravu s veliteli praporu a mám přitom jeden prapor dislokován mimo posádku pluku, pak si mohu vybrat - buď na ni bude velitel praporu každý měsíc jezdit (a pak to jsou náklady navíc), nebo nebude jezdit a pak je málo pravděpodobné, že bude připraven tak, jak chci a potřebuji.

Závěrem bych chtěl vyjádřit svůj názor, že tu možná tak nejde o to mít **více odvahy** k hledání nových, netradičních a situaci více odpovídajících forem a způsobů řešení otázek a problémů, jak konstatuje autor zamyšlení. Důležitější je, podle mne, současně posoudit, **co je nutné a současně možné řešit hned, co lze a co je nutné odložit na pozdější dobu**. V rodinném rozpočtu se také každý z nás může rozhodnout, zda bude jezdit ještě nějaký čas v ojetém autě, nebo si hned koupí nové na leasing - ovšem s rizikem, že když najednou nebude mít na splátky, že o auto přijde a prodělá na tom. Proto kromě odvahy k zavádění novinek je nutné využívat i všech vědeckých metod používaných k posuzování a výběru nejlepší varianty řešení problému. Ne všechno, co je spojeno s minulostí, je nutné zavrhnout a změnit. A pokud je to nutné, pak by se to mělo uskutečnit až po reálném zvážení, kdy k tomu nastal vhodný okamžik, aby přínos převážil nevýhody. V souvislosti s uvažovanou změnou organizačních struktur bych rád položil několik otázek:

- Je to nezbytně nutné? Pokud ano, proč?
- Je to nutné právě v současné době?
- Kolik to bude stát, má armáda (společnost) na to, a na úkor čeho (jaké oblasti činnosti armády) se to uskuteční?

Podplukovník Ing. Luděk Hodboď